

ГБОУ Республиканский Бурятский Национальный лицей-интернат № 1

УТВЕРЖДАЮ:

СОГЛАСОВАНО:

Зам.директора по УВР

«__» _____ Г.

Рассмотрено:

на заседании МО

«__» _____ Г.

Рабочая программа

ФИО, категория

Лубсанова Ц.В, высшая

Предмет: буряад литература

Класс: 8

Рассмотрено на заседании
педагогического совета

протокол № от

«__» _____ 2021 г.

1.Тайлбари бэшэг

Тус программа гүрэнэй Федеральна стандарт, Буряад Республикын Хуралсалай болон эрдэм ухаанай министерствын туршалгын программа дээрэ үндэһэлэгдэнэ. Буряад дунда хургуулида түрэлхи литература хуралсалай предмет болгогдожо, үзэгдэжэ байдаг гээшэ.

Программа иимэ хубинуудһаа бүридэнэ: тайлбари бэшэг, хуралсалай- тематическа түсэб, программын байгуулга ба удха, календарно-тематическа түсэб, хурагшадай мэдэсэ шадабариин гол эрилтэнүүд, хуралсалай методическа хангалга, хабсаргалта.

Буряад литература үзэлгэ болбол имагтал образоор харуулдаг дээрэһээ хурагшадые арад зондоо үнэн сэхээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ удха шанартай.

Түрэлхи литературын программа тематическа принципэй үндэһэн дээрэ байгуулагдаба. Эндэ арадай аман зохёолнууд, буряад литература сооһоо удхын ба байгуулалтын талаар хурагшадай ойлгосо, мэдэсэдэ таарамжатай уран һайханай зохёолнууд шэлэгдэн абтажа, тайлбарилан уншахаар, шудалан үзэхөөр хараалагдаба. Эдэ зохёолнууд хадаа түүхын үе сагтай, арад зоной үйлэ хэрэгтэй, түүхэтэй, түрүү хүнүүдэй дүрэтэй сэхэ холбоотой юм.

Буряад литературын VIII-IX классуудай программа литературно- хронологическа принципэй ёһоор табигдана. Туд программа V-VII классуудай түрэлхи литературын программада түшэглэн, саашань үргэлжэлүүлнэ, тиихэдэе хургуулида литература үзэлгын шэнэ шата боложо үгэнэ.

Эндэ түрэлхи литератураар урдахи классуудта хурагшадай олоһон мэдэсэ, дүршэл, шадабари үргэдхэхэ, гүнзэгьрүүлэгдэхэ, саашадаа X-XI классуудта буряад литература шудалхаар нарин бэлэдхэлтэй болохо юм.

Туд классуудай программа соо обзорноор үзэгдэхэ материалнууд- арадай аман зохёол ба тэрэнэй жанрнууд, үльгэрнүүд ба үльгэршэд, мүнөө үеын хэдэн уран зохёолшодой зохёолнууд ороһон байна. Эндэ лекционно метод, хөөрөлдөөнүүдые хэрэглэхэдэ таарамжатай.

VIII-IX классуудай программын ёһоор буряад литература үзэжэ дүүргээд байхадаа, хурагшад арадай аман зохёолой бии болоһон, хүгжэһэн, түрүүшын уран зохёолшодой зохёолнууд тухай гүнзэгы мэдэсэтэй болоһон байха ёһотой.

Литературын теориин ойлгосонуудые хурагшад V-VII классуудта шудалжа эхилээд, VIII-IX классуудта үргэлжэлүүлнэ, хүгжөөнэ.

2.Нуралсалай- тематическа түсэб

№	Программаар узэхэ материал	Темээр угтэхэ саг
	I. Арадай аман зохеолой уран найханай заншал	
1	Аман зохеолой заншалыг литературада хэрэглэлгэ.	1
2	Мифүүд. Дэлхэй яаж бии болооб? Арааха.	1
3	Домогууд. Хори тухай домог. Хонгоодор тухай домог. Сартуул яхатанай домог	1
4	Дуунууд. Онһон ба хошоо үгэнүүд.	1
5	Таабаринууд. Үрээлнүүд.	1
6	Үльгэрнүүд. «Абай Гэсэр хүбүүн» Холбоо хэлэ хугжоолгэ (багшын үзэмжөөр)	7+2
7	Арадай аман зохеолой уран найханай заншал гэхэн разделээр творческо практикум	2
	II. Буряад арадай ХҮШ-ХІХ зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохеолнууд ба тэдэнэй уран найханай заншалнууд	
8	«Монголой нюуса тобшо» Тэмүүжэнэй уг гарбал, бага, эдир наһан	2
9	Тэмүүжэндэ Чингис хаан солые олгоһониинь	2
10	Творческо практикум	1
11	Замай тэмдэглэлнүүд. Дамба-Даржаа Заяев. Замай тэмдэглэлнүүдһээ	1
12	Б. Барадин «Замай тэмдэглэлнүүд»	1
13	Б.Рабданов «Худалдаа наймаан, түбэд эхэнэрнүүд»	1
14	Творческо практикум	1
15	III. Буддын шажанай зохеолнууд ба тэдэнэй заншалнууд. Э. Ч. Дугаров.	1
16	Четвертиин дун.	1
17	III. Буддын шажанай зохеолнууд ба тэдэнэй ёһо заншалнууд Э. Дугаров Будда Шакьямуни	3
18	Творческо практикум	1
19	IV. XX-дохи зуун жэлэй буряад литература ба тэдэнэй ёһо заншалнууд Буряад арадаа гэгээрүүлэгшэд. Ч-Лх. Базарон. “Хаарташан”	2
20	Творческо практикум	1
21	Д-Р Намжилон. “Буряад аршааншадай байдал”	2
22	Творческо практикум	1
23	Б.Барадин “Сэнгэ баабай”	5
24	Творческо практикум	1
25	Б.Барадин “Буряад-монголой уг гарбалай домог”	1
26	Творческо практикум	1
27	V. Поэт-реформатор. Д. Дашанимаев.	1
28	Д. Дашанимаев. “Тоёон”. “Туг”	1
29	Четвертиин дун.	1
30	VI. Романтическа ёһо заншалыг буряад литературада хэрэглэлгэ	
31	Романтическа ёһо заншалай нүлөөн Солбонэ Туяа. Шульгууд «М.Н.Богдановой дурасхаалда», «Энэл даа түрэнэн таламни», «Ангар»	2
32	Ч.Ц. Цыдендамбаев . Шульгууд «Энхэрэл», «Хурса зэбсэг»	1
33	Ч.Ц. Цыдендамбаев «Концерт (Хөөрөөн)»	1
34	Творческо практикум	1
35	Д-Д. Ж.Мункоев. Поэмэ «Таладаа гарабаб...»	2
36	Творческо практикум	1
37	VII. Реалистическэ ёһо заншалыг буряад литературада хэрэглэлгэ	

38	Реализм.Ц.Доной зохёохы зам	1
39	Ц. Дон. “Хиртэһэн һара” «Бурхан торхо хоер»	1
40	Ц. Дон. “Хиртэһэн һара” «Гармалгын үе»	1
41	Ц. Дон. “Хиртэһэн һара” «Хоер бэшэг». «Буруулган бүрхэг үдэр»	1
42	Ц. Дон. “Хиртэһэн һара” «Хагсуутай харанхы хүни». «Тэрэшни манай хүн гээшэ»	1
43	Ц. Дон. “Хиртэһэн һара” «Гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо»	1
44	Ц. Дон. “Хиртэһэн һара” «Хабарай үдэшэ», «Хоер баяр тохеолдобо», «Шэнэ бэрхэшээл»	3
45	Творческо пратикум	1
46	VIII.Гушаад онуудай ба эсэгэ ороноо хамгаалгын агуухэ дайнай үе буряад литературада	
47	К.Ш. Цыденов. «Хээрэ (хөөрөөн)»	2
48	Творческо практикум	1
49	Ц.Р. Галанов. «Эсэгийн хубуун»	3
50	Творческо практикум	1
51	Ц.Ц. Дондогой. «Эхэ тухай поэмэ»	3
52	Творческо практикум	1
53	Четвертиин дун.	1
54	IX. Буряад сонет. Сонедэй түүхэхээ. М.Ж.Самбуев «Аласай замда юрөөнэб»	3
55	Творческо практикум	1
56	X.Хүн түрэлтэн, уг гарбал, уг изагуур. Л.Д.Тапхаев «Угай түүхэ». (поэмэхээ хэхэгүүд)	2
57	Творческо практикум	1
58	А.Г-Н. Лыгденов «Үншэн»	3
59	А.Г-Н.Лыгденов «Нюдэнэй аршаан»	3
60	Творческо практикум	1
61	XI.Арадай аман зохоолой заншалые буряад литературада хэрэглэлгэ. Д.Н. Сулытимов "Амиды зула"	4
62	Творческо практикум	1
63	Жэл соо үзэхэнөө дабталга.	3
64	Дабталга-бүридхэлгэ. Жэлэй дун гаргалга.	2

3. Программын байгуулга ба удха

№	Үзэх материал	Саг	Бурагшадтай мэдээ, шатабар, дадал хүгжөөх зорилгонууд	Бэшмэл ба аман хэлэлгэ хугжөөлгын хүдэлмэринүүд	Ажаглалта
1.	Аман зохёолой заншалыг литературада хэрэглэлгэ	1+2	Арадай аман зохёол - бураад литературын үндлэнэ нуури болохон түшэг. Энэ ойлгосо бурагшадта дамжуулхдаа, арадай аман зохёолой халбаринуудтай, жанрнуудтай танилсуулха, арадай аман зохёолой заншалыг литературада хэрэглэһыень ойлгуулжа үгэхэ.	Обзорно темээр реферат бэшүүлхэ, олоной урда шэнжэлһэн хүдэлмэриэ хамгаалха дадал хүгжөөхэ.	Бурагшадтай конференци үнгэргэхэ. Соносхол, доклад, реферат.
2.	Мифүүд. Дэлхэй яаж бии болооб?	1	Мифүүд болбол арадай аман зохёолой жанрнуудай үлгы гэнэн ойлгосотой танилсуулха, арадай аман зохёолой түрүүшын жанртай танилсуулха.	Эрдэмтэдэй хүдэлмэринүүдые хэрэглэн, өөрынгөө ханамжануудаар хубаалдаха.	Мифүүдые тематикаарнь болгож хубааха.
3.	Домогууд. Хори тухай домог. Хонгоодор зоной домог. Саргуул яһатанай домог.	1	Бураад арадай аман зохёолой гол жанр болохо домогуудтай танилсалга, мэдэсьеень үргэдхэхэ, текст дээрһээ уншалгын дадал хайжаруулха. Домогуудай хэлэнэй уран аргуудые тодорхойлох, удха дээрэнь хүдэлхэ.	Нютаг нютагайнгаа түүхэ домогуудаар реферат бэлдэхэ.	Арадай домогуудаар когнитивнэ карта бэлдэхэ.
4.	Дуунууд. Онһон ба хошоо үгэнүүд.	1	Бураад арадай аман зохёолой шүлэглэмэл жанрнуудтай танилсалга. Үхибүүдтэ гоё хайхан мэдэрэл түрүүлхэ. Дуунууд удха болон аялгаараа арадай ажабайдалай хүгжэлтэдэ, үйлэ хэрэгүүдтэ ард зоной ямар сэглэлтэ үгэһыень тайлбарилха. Онһон хошоо үгэнүүд ухаан сэдхэлэй, соёл болбосоролой таһаршагүй хубинь гэжэ ойлгуулха.	Арадай дуунуудые тематикаарнь хубаагаад, хөөрэлдөө бэлдэхэ, нютаг нютагай дуунуудай онсо шэнжые илгаруулжа шадаха.	Бурадай карта дээрэ дуунуудай өөрын карта зохёохо (урид зонһоо нураалгын хүдэлмэри ябуулха). Эжы абаһаа онһон хошоо үгэнүүдые бэшэжэ абаха.
5.	Үрээлнүүд. Таабаринууд.	1	Эдэ жанрнуудай уран аргуудые тодорхойлох, удха дээрэнь хүдэлхэ. Конспект бэшэхэ дадалынь үргэдхэхэ. Үгтэн темээр түсэб табиha, түсэбэй ёһоор хураамжалһан, дэлгэрэнгы конспект бэшүүлхэ.	Конспект хэрэглэн аман хөөрөө (дискусси) бэлдэхэ.	Конспект, хөөрөөн, хураангы. Дэлгэрэнгы түсэб.
6.	Үльгэрнүүд. Абай Гэсэр хүбүүн (эпосхэ хэһэгүүд)	7+2	Бураад арадай аман зохёолой шүлэглэмэл жанрнуудтай танилсалга. Шүлэглэмэл халбарин үльгэрэй жанр тухай мэдэсьеень үргэдхэхэ. Үльгэрэй гол удхатай танилсуулха. Гэсэрэй дүрэ, дайшалгы хэрэг, ябадалынь зорилго бурагшадтаа элирүүлэн гаргахаар практическа хүдэлмэринүүдые үнгэргэхэ. Үльгэрэй текст дээрэ уншалгын дадал хайжаруулха.	Һалаануудай удхаарнь тодорхой хөөрөө бэлдэхэ. «Гэсэрэй баатаршалганууд», «Үльгэр соохи эхэнэрнүүдэй дүрэнүүд» гэнэн темэнүүдтэ найруулга бэшэлгэ.	Гэсэрэй баатаршалгануудаар когнитивнэ карта зуралга

		Ульгэрэй хэлэнэй уран аргуудыг тодорхойлох, удха дээрэн хүдэлхэ.		Тэмүүжэнэй уг гарбал тухай хөөрэхэ. «Чигнис бүхы дэлхэйдэ мянган хүн» ханамжаяа бэшэхэ.	Чигнис хаанай ябахан газарай когнитивнэ карта зураха.
7.	«Монголой нюуса тобшо» Тэмүүжэнэй уг гарбал, бага, эдир наһан. Тэмүүжэндэ Чигнис хаан солье олгоһониинь. Творческо практикум	2 2 1	«Монголой нюуса тобшо» гэһэн зохёолые ямар эрдэмтэд шэнжэлһэн байнаб гэжэ элирүүлхэ. Зохёол соо аман зохёолой зүйлнүүдые олохо.	Тэмүүжэнэй уг гарбал тухай хөөрэхэ. «Чигнис бүхы дэлхэйдэ мянган хүн» ханамжаяа бэшэхэ.	Чигнис хаанай ябахан газарай когнитивнэ карта зураха.
8.	Замай тэмдэглэлнүүд Дамба-Даржаа Заяев. Базар Барадин Будда Рабданов «Худалдаа наймаан, түбэд эхэнэрнүүд»	3+1	Уран зохёолой «Замай тэмдэглэлнүүд» гэһэн жанртай танилсуулха, тэрэ сагай эртэмтэдэй, түлөөлэгшэдэй үүсхэлээр Буриад орон зүүн зүгэй оронудтай дүгэ харилсажа эхилһыень ойлгуулха.	Реферат бэшэлгэ.	Түлөөлэгшэдэй аяншалһан газараар когнитивнэ карта зурагга
9.	Буддын шажанай зохоолнууд ба тэдэнэй заншалнууд. Э. Ч. Дугаров.	1	Эрдэни Чимитович Дугаров – зохёохы зам.	Хүүгэдэй мэдээжэ уран зохёолшо гэжэ танилсуулха	Конспект бэшэлгэ
10.	Четвертийн дүн гаргалга	1		Х.х.х. Багшын үзэмжөөр	Мүнөө сагта Буддын шажанай дэлгэрһэн гүрэнүүдэй когнитивнэ карта бэлдэхэ.
11.	Эрдэни Дугаров «Будда Шакьямуни»	3	Буриад-монгол арадуудай Буддын шажанда хүзэглэжэ эхилһэн түүхэтэй танилсуулха. Будда Шакьямуни хэн гэшэб гэжэ ойлгуулха, буддын шажан тухай хураангы конспект бэшүүлхэ.	Конспект хэрэглэн аман хөөрөө бэлдэхэ.	Мүнөө сагта Буддын шажанай дэлгэрһэн гүрэнүүдэй когнитивнэ карта бэлдэхэ.
12.	Творческо практикум 20-дохи зуун жэлэй эхинэй буриад литература ба тэдэнэй ёһо заншалнууд. Буриад гэгээрүүлэгшэдэй оруулһан нүлөөн, уран зохёолшодой нүдөөр ойлуулжа үгэхэ.	1+1 2+1	20-дохи зуун жэлэй эхинэй буриад литература ба тэдэнэй ёһо заншалнуудтай танилсуулха, тэрэ сагта буриад арадаа гэгээрүүлэгшэдэй буриад соёлдо оруулһан нүлөөн, уран зохёолшодой нүдөөр ойлуулжа үгэхэ.	Обзорно темээр сонсхол бэшүүлхэ, хүдэлмэриес хамгаалха дадал хүгжөөхэ.	Хэшээл-конференци үнгэргэхэ.
	«Буриад –монголой уг гарбалай домог»	5+1 1+1			

13.	Поэт-реформатор Д.Дашинимаев «Тоён», «Туг»	2	Д.Дашинимаев – поэт-реформатор. Буриад ороной хүгжэжэ, индустриин бии болоһониие магтан дуулаһан түрүүшын зохёолшодой нэгэн гэжэ харуулха. Шүлэгэй удха республикынгаа түүхын хуудануудтай холбон, хөөрөөгөө бэелүүлхэ.	Шүлэгэй байгуулга, хэлэ, түүхэл дээрэ хүдэлхэ, шүлэгэй шүүлбэри схемын ёһоор үнгэргэхэ.	Сээжэ, уран уншалга үнгэргэхэ.
14.	Четвертиин дүн гаргалга	1		Х.х.х. Багшын үзэмжөөр	
15.	Ном-хрестоматиин 2-дохи хуби Романтическая ёһо заншалые буриад литературарада хэрэглэлгэ. Романтическая ёһо заншалай нүлөөн. Туяа Солбоной «М.Н.Богдановой дурасхаалда», «Энэл даа түрэнэн таламни», «Ангар»	2	Баруун гүрэнүүдэй уран зохёолой шэглэл дууража, романтическая ёһо заншалые буриад литературарада нэбтэрүүлгэ тухай мэдэсээ үргэдхэхэ. Солбоной Туяагай намтартай, зохёохы замтайнь, бүтээлнүүдтэйнь танилсуулха.	«М.Н.Богдановой дурасхаалда», «Энэл даа түрэнэн таламни», «Ангар» гэнэн шүлэгүүдэй байгуулга, хэлэ, түүхэл дээрэ хүдэлхэ, шүлэгүүдэй шүүлбэри.	Сээжэ, уран уншалга үнгэргэхэ.
16.	Ч.Цыдендамбаевай намтар, зохёохы зам «Концерт» хөөрөөн.	2+1	Ч.Цыдендамбаевай поэт-лирик, прозаик байһыень элирүүлжэ бураха. «Концерт» (хөөрөөн) гэжэ зохёолтой танилсалга.	Нютаг соогоо хүндэтэй, нийтын ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан	Пресс-конференци, дүхэриг шэрээ үнгэргэхэ.
17.	Д.Мункоевай намтар, зохёохы зам. «Таладаа гарабаб» поэмэ	2+1	Буриад литературарада Д.Мункоевай оруулһан нүлөөн. Поэмэтэйнь танилсаха. Хөөрэлгэ бэелүүлхэ.	Поэмэтэй хэнэг сээжэлдэхэ, тэрэнэй философско удхатай байһыень лирическэ геройн бодолой гэршэлгэ.	Рефератуудые бэлдэлгэ.
18.	Реалистическэ ёһо заншалые буриад литературарада хэрэглэлгэ. Реализм. Ц.Дон «Хиртэһэн һара»	9+1	Ц.Донной намтар. Творческо замтайнь танилсуулха. «Хиртэһэн һара» туужа тэрэ үеын бодото байдал дээрэ үндэлэлгдэнхэйнь ойлгуулжа үгэхэ.	Нютагайнгаа тэрэ үеын байдал тухай хүгшэн эжы абаһаа һураһан һанамжаараа өөһэд хоорондоо андалдаха, хубаалдаха.	Зохёолго бэшхэ.Когнитивнэ карта зохёохо.
19.	1930-аад онуудай ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үе буриад литературада. К.Цыденовэй намтар, зохёохы зам. «Хээрэ» хөөрөөн	2+1	К.Цыденовэй намтар, зохёохы замтайнь танилсуулха. «Хээрэ» хөөрөөнтэйнь танилсуулха. «Эрэ хүнэй досоо эмээлтэ хазаарта багтаха» гэжэ олийгосын удха тайлбарилха.	Обзорно темээр соносхол бэшүүлхэ, хүдэлмэриез хамгаалха дадал хүгжөөхэ	Конспект, хөөрөөн, хураангы. Дэлгэрэнгы түсэб
20.	Ц.Галановай намтар, зохёохы зам. «Эсэгын хүбүүн»	3+1	Ц.Галановай намтар, зохёохы замтайнь танилсуулха. «Эсэгын хүбүүн» хөөрөөнтэй танилсалга. Дайнай үеын үхибүүдэй байдал зураглалга.	Нютагайнгаа тэрэ үеын байдал тухай хүгшэн эжы абаһаа һураһан	Конспект, хөөрөөн, хураангы. Дэлгэрэнгы түсэб

					наамжаараа өөхэд хоорондоо андалдаха, хубаалдаха.	
21.	Ц.Дондогийн намтар, зохёохы зам. «Эхэ тухай поэмэ»	3+1	Ц.Дондогийн намтар, зохёохы замтай танилсуулха. «Эхэ тухай поэмэ» соохи эхын дүрэтэй танилсалга.		Эхын захиан захяанууд, ажал хүдэлмэрийн дүршэл тухай хэлэһэн үгэнүүдые түүжэ бэшэхэ. «Эхэ – нангин үгэ» зохёолго бэшэхэ.	Ц.Дондогой – журналист, публицист гэжэ сэдэбээр дүхэриг шэрээ үнгэргэхэ.
22.	Четвертин дүн гаргалга	1			Х.х.х. Багшын үзэмжөөр	
23.	Буриад сонет. Сонедүүдэй түүхэһээ. М.Самбуевай намтар, зохёохы замда «Аласай замда юрөөнөөб» гүрлөө.	3+1	М.Самбуевай намтар, зохёохы замтай танилсуулга. Сонет тухай ойлгосогой танилсуулха. Буриад шүлгшэд сооһоо сонедүүдые бэшэдэг поэдүүдтэй танилсуулха, мэдэсыень үргэдхэхэ.		«Аласай замда юрөөнөөб» сонедүүдэй гүрлөөһөө хургаал захяань ургажа ябаһан үхибүүдтэ шухалыень мэдүүлхэ.	Зохёолго бэшэлгэ.
24.	Хүн түрэлгэн, уг гарбал, уг изагуур. Л.Тапхаевай намтар, зохёохы зам. «Угай түүхэ» поэмэ.	2+1	Л.Тапхаевай намтар, зохёохы замтай танилсуулха. «Угай түүхэ» поэмэ соохи гол темэ, уг гарбалаа заабол мэдэхэ гэжэ мэдэрэл түрүүлхэ.		Ухибүүдуг гарбалайнгаа шухалыень мэдэхын тула хүн бүхэнэйн угай харбалжаан зуруулха.	Конференци үнгэргэхэ.
25.	А.Лыгдэновэй намтар, зохёохы зам. «Нюдэнэй аршаан», «Үншэн» хөөрөөнүүд.	3+1	А.Лыгдэновэй намтар, зохёохы замтай танилсалга. «Нюдэнэй аршаан», «Үншэн» хөөрөөнүүдэй гол темэ элирүүлгэ.		Наһатай зониие, эжы абаяа хайрлаха, тэдэндээ туһалха г.м. сэдэбээр эссе бэшэхэ.	Презентаци бэлдэхэ.
26.	Арадай аман зохёолой заншалые буриад литературада хэрэглэлгэ. Буриад литературада арадай аман зохёолой үзүүлһэн нүлөөн. Д.Сультимовай намтар, зохёохы зам. «Амиды зула» зүжэг.	4+1	Арадай зохёол дээрэ үндэлһэлэн, буриад литературурын хүгжэлтые харуулха, яажа үндэнэ һууринь боложо, баяжаһан тухайнь мэдэсыень үргэдхэхэ. Д.Сультимовай намтар, зохёохы зам. «Амиды зула» зүжэгтэй танилсалга.		Зүжэг соохи хабаадаһан нюурнуудай, дуулаһан дуунай һанал бодол тайлбарилха, ямар хургаал заальыень элирүүлхэ.	Зохёолго бэшэлгэ.
27.	Жэл соо үзэһэнөө дабталга.	3			Тестовэ хүдэлмэри	
28.	Дабталга-бүридхэлгэ. Жэлэй дүн гаргалга.	2			Багшын үзэмжөөр. Сээжэ харюу.	

4. Календарно-тематическа түсэб
Буриад литература. 8-дахи класс. 1-дэхи четверть

№	Программаар үзэхэ материал	Разделээр үзэхэ саг	Темээр үгтэхэ саг	Болзор	ИКТ хэрэглэлгэ	Шабинарай бээе дааһан хүдэлмэри

	I. Арадай аман зохоолой уран найханай заншал	16				Сахим ном хэрэглэлгэ	Карта зураха
1	Аман зохоолой заншалеы литературада хэрэглэлгэ.		1	3.09			
2	Мифүүд. Дэлхэй яажа бии болооб? Арааха.		1	4.09			
3	Домогууд. Хори тухай домог. Хонгоодор тухай домог. Сартуул яһатанай домог		1	8.09			
4	Дуунууд. Онһон ба хошоо үгэнүүд.		1	10.09		Сахим ном хэрэглэлгэ	
5	Таабаринууд. Үрээлнүүд.		1	11.09			
6	Үльгэрнүүд. «Абай Гэсэр хүбүүн» Холбоо хэлэ хугжоолгэ (багшын үзэмжээр)		7+2	15,17,18, 22,24,25, 29 сент		Сахим ном хэрэглэлгэ	
7	Арадай аман зохоолой уран найханай заншал гэлэн разделээр творческо практикум		2	6,8,9окт			
8	II. Буряад арадай ХҮШ-ХIХ зуун жэлнүүдэй бэшмэл зохоолнууд ба тэдэнэй уран найханай заншалнууд «Монголой нюуса тобшо» Тэмүүжэнэй уг гарбал, бага, эдир наһан	9	1	13.10		Сахим ном хэрэглэлгэ	
9	Тэмүүжэндэ Чингис хаан солье олгоһониинь		2	15.10			Чингис хаанай ябаһан газарай когнитивнэ карта зураха
10	Творческо практикум		1	16.10			
11	Замай тэмдэглэлнүүд. Дамба-Даржаа Заяев. Замай тэмдэглэлнүүдһээ	4	1	20.10			Аяшалагшалай ябаһан газарай когнитивнэ карта зураха
12	Б. Бардин «Замай тэмдэглэлнүүд»		1	22.10			
13	Б. Рабланов «Худалдаа наймаан, түбэд эхэнэрнүүд»		1	23.10			
14	Творческо практикум		1	27.10			
15	Буддын шажанай зохоолнууд ба тэдэнэй заншалнууд. Э. Ч. Дугаров.		1	29.10		Сахим ном хэрэглэлгэ	Буддын шажанай дэлгэрһэн газарнуудай когнитивнэ карта зураха
16	Четвертин дүн.	1	1	30.10			

Лист корректировки рабочей программы

Четверть	Название раздела, темы	Дата проведения по плану	Причина корректировки	Корректирующие мероприятия	Дата проведения по факту
1 четверть					

№	Буряад литература 8-дахи класс II-дохи четверть Программна материал	Разделээр үгтэһэн саг	Темээр үгтэһэн саг	Болзор	ИКТ хэрэглэлгэ	Һурагшадай бэе дааһан хүдэлмэри
1	Буддын шажанай зохоолнууд ба тэдэнэй ёһо заншалнууд	4		10.11	Электрон ном хэрэглэлгэ	
2	Э. Дугаров Будда Шакьямуни		1	12.11	Электрон ном хэрэглэлгэ	Тестовэ хүдэлмэри зохоолго
3	Э. Дугаров Будда Шакьямуни.		1	13.11	Электрон ном хэрэглэлгэ	Реферат бэлдэлгэ
4	Э. Дугаров Будда Шакьямуни		1	17.11		
5	Творческо практикум		1	19.11		
6	XX-дохи зуун жэлэй буряад литература ба тэдэнэй ёһо заншалнууд Буряад арадаа гэгээрүүлгэгшэд. Ч-Лх. Базарон. “Хаарташан”	14	2	20.11 24.11	Электрон ном хэрэглэлгэ	Реферат бэлдэлгэ
7	Творческо практикум Д-Р Намжилон. “Буряад аршааншадай байдал”		1	26.11		
8	Творческо практикум Б.Барадин “Сэнгэ баабай”		2	27.11 1.12	Электрон ном хэрэглэлгэ	Реферат бэлдэлгэ
9	Творческо практикум		1	3.12		
10	Творческо практикум		5	4,8,10, 11,15дек	Электрон ном хэрэглэлгэ	
11	Б.Барадин “Буряад-монголой уг гарбалай домог”		1	17.12		
12	Творческо практикум		1	18.12	Электрон ном хэрэглэлгэ	
13	Поэт-реформатор. Д.Дашанимаев.	2	1	22.12	Электрон ном хэрэглэлгэ	Реферат бэлдэлгэ
14	Д.Дашанимаев. “Тоёон”. “Туг”		1	24.12	Электрон ном хэрэглэлгэ	
15	Четвертиин дүн гаргалга	1	1	25.12 29.12	Электрон ном хэрэглэлгэ	

Лист корректировки рабочей программы

Четверть	Название раздела, темы	Дата проведения по плану	Причина корректировки	Корректирующие мероприятия	Дата проведения по факту
2 четверть					

8-дахи класс буриад литература III-дахи четверть

№	Литератураар үзэхэ материал	Разделээр үгтэһэн Саг	Темээр Үгтэһэн Саг	Болзор	ИКТ хэрэглэлгэ	хурагшадтай бээ дааһан хүдэлмэри
	Романтическая ёһо заншалые буриад литературада хэрэглэлгэ	8				Хронологическа таблица
1	Романтическая ёһо заншалай нүлөөн Солбонэ Туяа. Шулэгууд «М.Н.Богдановой дурасхаалда», «Энэл даа турэһэн таламни», «Ангар»	2	2			
2	Ч.Ц. Цыдендамбаев . Шулэгууд «Энхэрэл», «Хурса зэбсэг»	3	1		Электрон ном Презентаци	
3	Ч.Ц. Цыдендамбаев «Концерт (Хөөрөөн)»		1			
4	Творческо практикум		1			
5	Д-Д. Ж.Мункоев. Поэмэ «Галадаа гарабаб...»	3	2			
6	Творческо практикум		1			
7	Реалистическэ ёһо заншалые буриад литературада хэрэглэлгэ	10				
8	Реализм.Ц.Доной зохёохы зам		1			Ород литературынын шүлэгэй хэмжүүртэй зэргэсүүлгэ
9	Ц. Дон. “Хиртэһэн һара” «Бурхан торхо хоёр»,		1			Асуудалнуудта харюусаха
10	Ц. Дон. “Хиртэһэн һара” «Гармалгын үе»		1			

11	Ц. Дон. “Хиртгээн нара” «Хоёр бэшэг». «Буруулган бүрхэг үдэр»			1			Электрон ном презентаци	Зохёолой удхаар асуудалнуудыг зохёохо.
12	Ц. Дон. “Хиртгээн нара” «Хагсуутай харанхы хүни». «Тэрэшни манай хүн гээшэ»			1			Электрон ном презентаци	
13	Ц. Дон. “Хиртгээн нара” «Гэмынь урдаа, гэмшэлын хойноо»			1				Асуудалнуудта харюусаха
14	Ц. Дон. “Хиртгээн нара” «Хабарай үлэшэ», «Хоёр баяр тохеолдобо», «Шэнэ бэрхшээл»			3				
15	Х.Х.Х. Багшын үзэмжөөр			1			Электрон ном презентаци	
	Гушаад онуудай ба эсэгэ ороноо хамгаалгын агуухэ дайнай уе буряад литературада	11						сочинени бэшэхэ
16	К.Ш. Цыденов. «Хээрэ (хөөрөөн)»	3		2				«Булагай эхин»
	Х.Х.Х. Багшын үзэмжөөр			1				
17	Ц.Р. Галанов. «Эсэгийн хубуун»	4		3				
18	Х.Х.Х. Багшын үзэмжөөр			1				
19	Ц.Ц. Дондогой. «Эхэ тухай поэмэ»	4		3				
20	Х.Х.Х. Багшын үзэмжөөр			1				
21	Четвергийн дүн	1		1				

Буряад литература. 8-дахи класс. 4 -дэхи четверть

№	Программаар үзэхэ материал	Разделээр үзэхэ саг	Темээр үгтэхэ саг	Бол зор	ИКТ хэрэглэлгэ	Шабинарай бээ дааһан хүдэлмэри
1	Буряад сонет. Сонедэй түүхэһээ. М.Ж.Самбуев «Аласай замда юрөөнэб»	4	3		Сахим ном хэрэглэлгэ	Уншалга. Сонедүүдэй байгуулга ажаглаха
2	Творческо практикум		1			
3	Хүн түрэлтэн, уг гарбал, уг изагуур. Л.Д.Топхаев «Угай түүхэ». (поэмэһээ хэһэгүүд)		2			Творческо хүдэлмэри
4	Творческо практикум		1			
5	А.Г-Н. Лыгденов «Үншэн»	3	3			Уран зохеолшын зохоохы зам. Уншалга. Асуудалнуудта харюусалга. Аман хэлэлгэ хүгжөөлгэ.
6	А.Г-Н.Лыгденов «Нюдэнэй аршаан»	3	3		Сахим ном хэрэглэлгэ	Уншалга. «Угсаата зоноймнай угай хургаалнуудһаа...» найруулга бэшэлгэ.
7	Творческо практикум		1			
8	Арадай аман зохеолой заншалые буряад литературарада хэрэглэлгэ. Д.Н. Сультимов "Амиды зула"	5	4			«Үлүү хаража, буруу химэлхэ гээшэ намһаа удхатай...» гэнэн үгэнүүдэй удха тайлбарилха. Бэшэмэл хүдэлмэри.
9	Творческо практикум		1			

10	Жэл соо үзэхэнөө дабталга.	3		3		Сахим ном хэрэглэгэ	Уншалга- хөөрэлгын дадал шалгалга.
11	Дабталга-бүрийдхэлгэ. Жэлэй дүн гаргалга.	2		2		Сахим ном хэрэглэгэ	Жэлэй дүн.

5. Нурагшатай мэдээ шадабарийн гол эрилтэнүүд

I

Нурагшад иимэ юумэ мэдэхэ ёһотой:

— уран зохёолой текст; темэ, үзэл бодол, уран дүрэ (уран хайханай образ), үзэгдэһэн зохёолой геройнуудые, сюжет;

— байгуулгын (композициин) шухала онсо янзануудые, хэлэнэй зураглан тодорхойлохо арга хэрэгсэлнүүдые.

Нурагшад иимэнүүд юумэ шадаха зэргэтэй:

— үзэгдэжэ байһан зохёолнуудай байгуулгын (композициин) зүйлнүүдые илгажа ба тэдэнэй үүргэ тодорхойлжо;

— зохёолой геройнуудай өөр өөрын ба бултандань хабаатай шэнжэнүүдые тодорхойлон, характеристикэ үгэжэ, тэдэндэ автарай ямараар хандажа байһые элирүүлхэ зорилготойгоор геройнуудые зэргэсүүлжэ;

— эпическэ, лирическэ, драматическа зохёолнуудые илгаруулжа;

II

— уран зохёолнуудай текст лирическэ, эпическэ, драматическа жанрай байһаарнь тэдэниие хараадаа абажа, тодоор, уранаар уншажа;

— үзэжэ байһан зохёолой геройнууд тухай, тэдэндэ автарай ямараар хандажа байһые хараадаа абан, нурагша бүхэнэй, бүхы нурагшатай зэргэсүүлһэн аман гү, али бэшэмэл өөрын бодомжолготой сочинени (сочинени-бодомжо) зохёожо;

— уран зохёолой геройнуудта характеристикэ үгэхэ орёо түсэб табижа;

— бэеэ даагаад уншанан литературна зохёолоор, зохёолой геройнуудта өөрөө ямараар хандажа байһанаа харуулан аман гү, али бэшэмэл ханамжа үгэжэ;

Нурагшадта зорюулжа хэблэгдэһэн научно-популярна номой тайлбари үгэдэг оньһо, мүн литературна **нэрэ томьёотой** толи хэрэглэжэ шадаха ёһотой.

НУРАЛСАЛАЙ БУСАД ПРЕДМЕДУУДТЭЙ ХОЛБООН

Бураад, ород, англи хэлэнүүд. Эдэ хэшээлнүүдтэ нурагшатай хэлэжэ, хөөрэжэ, уншажа, найруулга ба зохёолго бэшэжэ шадаха дүршэлын үргэдхэлгэ. Зохёолго бэшэлгэ. Хэрэгтэй материал суглуулалгаар, шэлэн абалгаар гуримтай болголго, орёо түсэб тэбюулга; эпическэ зохёолой тусхай хэһэгэй текстын удхаар тобшо, түүбэри удхатай найруулга бэшэлгэ үргэлжэлүүлэлгэ, хүнэй хэһэн хэрэг, ажал, үйлэ тушаа зохёолго бэшэлгэ, байгаалиин үзэгдэл тухай, гэр байра соохи оршон тойрониие зураглан зохёолго бэшүүлэлгэ.

6. Нуралсалай методическа хангалга

1. Бадмацыренова Ц.Б., Гармаева К.Н., Ширапова Б.Ш. Буряад литература. 1-дэхи, 2-дохи хуби. Ном-хрестомати. Улаан-Үдэ, «Бэлиг» хэблэл, 2013 он.
2. Булагай эхин. Хрестомати. Улаан-Үдэ, «Бэлиг» хэблэл, 2005 он
3. Алтан гадахан. Хрестомати. Улаан-Үдэ, «Бэлиг» хэблэл, 2008 он
4. Мүнөө үеын буряад уран зохиол. Улаан-Үдэ, «Бэлиг» хэблэл, 2010 он

Шэнэ онол арга:

1. Компьютер
2. Проектор
3. Интерактивна самбар
4. «Буряад хэлээр сахим нураха ном»
5. Буряад уран зохёолой соносохо номой хан (аудиобиблиотека)

Шалгах хэрэгсэл :

- Шалгалтын асуудалнууд ба даабаринууд;
- М-тест
- Электрон номой тестнүүд

Интернет онол арга:

- <http://www.edu.ru> – Федеральный портал «Российское образование».
- <http://www.edu03.ru/>-Министерство образования и науки РБ
- <http://www.buryadxelen.org>
- <http://www.nomoihan.org>
- <http://www.ict/edu.ru/> - Портал «Информационно-коммуникационные технологии в образовании».
- <http://www.Kpmo.iv-edu.ru/> – Сайт регионального комплексного проекта модернизации образования.
- <http://fcior.edu.ru/> - Федеральный центр информационно-образовательных ресурсов.
- <http://www.rikuo.ru/> – Сайт республиканского института кадров управления и образования.
- <http://www.fipi.ru/> – ФИПИ- Федеральный институт педагогических измерений.
- www.mon.gov.ru – Официальный сай Министерства образования и науки РФ.
- www.edu-all.ru – Справочно-информационный образовательный портал «Всеобуч»
- www.openclass.ru – Открытый класс.
- <http://school-sector.relarn.ru/> – Школьный сектор

7.Хабсаргалта

Литературна диктант

1. Номой тобшо удха
2. Хуушан саархануудые хадагалдаг газар
3. Ухэ мэхэтэй, хүхуон литературна наадан, шүлэгэй рифмэ баримталхан байдаг.
4. 48 хуудаһанһаа сааша гараагүй заахан ном.
5. Ном суглуулдаг хүнүүд
6. Урданай, хоморой ном
7. Справочна аппаратай хуби, эхитэйгээр ябталаатай карточканууд
8. Багахан зохёол
9. Саг сагтаа дабтагдан гаража байдаг хуби
10. Нэгэ темээр нэгэдэһэн хэблэл
11. Зохёолшодой нюуса нэрэ
12. Зохёолой үйлэдэгшэ нюур, персонаж
13. Хоёр гү, али хэдэн хүнэй хоорондохи хөөрэлдөөн
14. Ушаралнуудай гү, али геройн оршон тойрон байһан байдалые, тэрэнэй хэжэ байһан үйлые, ханаа сэдхэлыень һонирхолтойгоор, уранаар бэшэлгэ.
15. Байгаалиин үзэгдэл уран гоё үгэнүүдээр зураглан харуулга
16. Геройн газра дүрсыень харуулхын тулада тэрэнэйнгээ түхэл маяг, шэг шарай, үмдэжэ ябаһан хубсаһа хунарыень ураар зураглан харуулга

Харюу:

1. аннотаци
2. архив
3. буриме
4. брошюра
5. библиофил
6. антикварна ном
7. картотекэ
8. миниатюра
9. рубрика
10. сери
11. псевдоним
12. литературна герой
13. диалог
14. зураглал
15. пейзаж
17. портрет

Литературна диктант 8 класс «Арадай аман зохёол дабталга»

1. Арадай аман зохёол байгуулгаараа иимэнүүд жанрнууд боложо илгардаг:,,
2. Аман зохёолой олон жанрнууд сооһоо эгээ түрүүн ... бии болоһон
3. Хорёодой Мэргэн, Бабжа –Барас баатар, Гаагай Мэргэн, Бальжан хатан тухай уянгата хөөрөөнүүдые бидэ гэжэ нэрлэдэгбди.